Ч. 264. Львів, середа дня 25. листопада (8. грудня) 1909. Річник XIII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
з Австриї:
на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . 5 кор.
на місяць . . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублїв: з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублїв; з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублїв.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш. бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция, адміністрация експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11. (партери (фронт від ул. уТхої). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. —
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 іч від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки

Перед рішенєм.

(×) Минувшої пятниці, по усуненю наглих внесень, розпочала ся розправа над буджетовою провізориєю і з сего можна би здогадувати ся, що парляментарне пересиленє полагоджене, та що законодатна спокійна робота вже буде йти дальше. Всепольске Słowo розголосило сьвітови про превеликі заслуги всепольского Мойсея, що вивів правительство і держ. раду з обструкцийної неволі і показав правительству приобіцяний буджет. Тимчасом в дійсности не так рожево представляє ся парляментарне положенє, як его малює всепольский дописуватель Słowa. Ледве бо розпочала ся розправа над бодж. провізориєю, а вже мимо короткого часу призначеного на єї полагоду перервано на чотири дні засіданя держ. ради. Тай в дводневній розправі дотепер не виснонило ані правительство свого становища, ані один з визначних провідників великих сторонництв парляментарних. Очивидно за кулісами ведуть ще переговори і там мають бути розділені ролі, як виступати після чотирдневної перерви, чи будуть бить ся, чи будуть мирить ся.

Виконний комітет німецких поступовців стоїть у своїй заяві на тім становищі, що готов пересправляти з Слав. Єднотою про уложенє позитивної проґрами законодатної роботи. До сеї проґрами крім будж. провізориї належалиб предлоги про прилуку Босни, про фінансовий плян, про торгово-політичний повновласний закон і деякі дрібні народо-господарскі предлоги.

Тимчасом Слав. Єднота стоїть на иншім становищи, на єї погляд повинні би перед тим витворити ся услівя вступні до уложеня такої проґрами роботи. Вправді Слав. Єднота часто зміняє свої ухвали і не можна мати певности, при якій она буде непохитно стояти. Так до недавна ще голошено, що Слав. Єднота зовсім не хоче переговорювати з теперішним міністерством а домагає ся уступленя всего кабінету, а небавом після того згоджувала ся вже лише на обнову кабінету. Недавно домагала ся Слав. Єднота спарляментаризованя кабінету, а небавом опісля двома третинами голосів заявила ся проти парляментарного міністерства а др. Крамарж і др. Страньский почали побивати ся за урядничим кабінетом, а Слав. Єднота висловила ся навіть за знесенєм институциї міністрів-земляків, котру доси Чехи уважали важним национально-політичним придбанєм. Спершу домагала ся Слав. Єднота рівнорядного представництва слав. сторонництв в кабінеті побіч Німців, а за три дні опісля вже годила ся на те, щоби в міністерстві введено бодай такі зміни, з котрими сяк-так можна би погодити ся.

Отся хиткість Слав. Єдноти вказує на те, що там бажали би найти якийсь вихід із сутичів, у які загнали ся з обструкцийними змаганями, що там починають уже розуміти вислів кн. Бісмарка — Die Politik ist die Kunst des Möglichen! Час, який остає держ. раді до розпорядимости перед Різдвом, не позваляє на нїякі далекосяглі цїли, до яких можна би дійти хиба по довгих пересправах. Тепер можна би лише загально обговорити і підготовити зближенє сторонництв а може також і можливих перемін в складі кабінету, однак не можна сподївати ся, щоби практичне здійсненє сего могло послїдувати ще перед Різдвом. Німці заявляють готовість до переговорів лише з тим услівєм, щоби можна утворити велику робочу більшість парляментарну, без якої більші законодатні задачі не дадуть ся перенести, але вимагають при тім від Чехів, щоби они також заявили свою готовість до парляментарної роботи, але не ставили Німцям вимаганя: або обнова кабінету в тій хвилї, або нанево обструкция!

Слав. Єднота заняла також супроти правительства таке становище ненигідне, з якого она не може так легко видобути ся. Як вже в горі згадано, заявила була спершу Слав. Єднота, що не хоче переговорювати з міністром президентом бар. Бінертом, а з другого боку вимагає, щоби правительство взяло ся до обнови кабінету і тим полагодило пересиленє. Очивидно випливає тут трудність для правительства, брати ся до справи, коли з ним зірвало ся зносини. Отже тепер Слав. Єднота починає відворот і заявляє, що она готова з бар. Бінертом, але не з міністром-президентом пересправляти.

Бар. Бінерт перед презесом польского кола зазначив своє становище, а іменно

О. Віктор Катрайн.

Від атеїзму — до анархізму.

Поучний образок з унїверситетского житя теперішности.

Переложив *о. І. Плавюк.*

(Дальше).

Альфред не слухав сего упімненя; єму дуже залежало на тім довідати ся, як на других унїверситетах. Для того сказав коротко: Я домагаю ся доказів від тебе, що професори на инших німецких фільософічних факультетах є так само богохульниками.

Подам їх тобі, сказав Кароль тут лише кілька, бо я записав собі до нотатки кілька визначнїйших місць.

Приміром в Єнї учить професор Е. Гекель „Понятє личної безсмертности є зовсім нестійне“[1]). „Безсмертність в науковім значіню є удержанє субстанциї, тож то само, що фізика определяє яко удержанє сили, хемія яко удержанє материї. Цілий сьвіт є безсмертний“. З глузованєм говорить він про »християньску мітольоґію“ і про основану на нїй в особлившім виді віру в Бога“[2]). „О скілько она містить понятє так званого личного Бога, то на основі нових поступів моністичного пізнаня природи є она зовсім нестійна. Впрочім вже більше як від двох тисяч лїт визначні представники моністичної фільософії дали доказ, що через виображенє личного Бога Сотворителя і Вседержителя сьвіта ані крихітка не прибула до правдиво розумного погляду на сьвіт, бо колиб ми відповіли на питанє про »сотворенє сьвіта« в наведенім щоденнім розуміню, то є, що сьвіт повстав наслідком чудесної діяльности мудро будуючого надземского Бога, то зараз заходить питанє: А звідки той Бог походить? А що він робив перед сотворенєм сьвіта? А звідки взяв до того материю? і т. д. Тож в области правдиво наукової фільософії стратить своє значінє застаріле виображенє антропоморфічного личного Бога ще перед кінцем сего столїтя“[3]).

„Красні поеми про Божу доброту і мудрість в природі, які ми залюбки яко дїти слухали перед пятидесяти роками, не знаходять тепер віри, бодай у правдиво мислячих учених“[4]).

Ще хочу тобі додати, що той сам професор сказав про німецку академічну молодїж на науковім конґресї в Брукселї в році 1880:

„Академічна молодїж є загалом в віці 18—20 лїт; власним роздумуванєм она вже в сім віці доходить до переконаня про наукову нестійність церковних доґм, а що більше се мисленє навіть так розвинене, що вже протягом першого курсу академічних студий, в обходї з просьвіченими товаришами, або наслїдком загального розширеня просьвіти студиями природничих наук, релїґійна віра упадає скорше чи пізнїйше.

„Се зовсім неможливо, установити правило, якого сам унїверситетский професор мав би держати ся підчас науки, коли маємо на примітї нові доктрини, які стоять в суперечности з релїґійними ідеями населеня. Я сам їх нїколи не узглядняв і лише дуже рідко запримічав згіршенє або невдоволенє між моїми численними слухачами. Навпаки, они дуже часто висловлювали менї за то живу вдячність словом і письмом, що я їх увільнив від гнету, нерозуму і недорічних релїґійних поглядів і зовсім свобідною наукою основ монїзму впровадив їх до найвисшого розвитку науки і моральности“.

В Штрасбурзї слухав я між иншими викладів професора Т. Ціґлера. Після сего ученого віра у воскресенє Христа є байкою. Аж апостол Павло видвигнув сей »воскресний міт“ на перше місце християньства[5]). Ісус був »віртуозом моральности«. „Як Сократ в области добра, Ґете в области краси, так і Ісус був красною душею в етичнім значіню на етично релїґійній ниві, був чоловіком, що без довгих борб і довгого надумуваня все найшов правду“. Християньска моральність є одностороння і домагає ся неможливого.

Ціґлер задає собі питанє: „Звідки взя-

бажає ухваленя будж. провізориї не тілько яко конечности державної, але також яко парляментарної. Крім того готов міністер-президент подумати про зміни в міністерстві, однак не під примусом і з означеним речинцем. Вижидає отже заяви Слав. Єдноти що до єї становища до инших державних конечностий, а тоді буде міг подумати про обнову кабінету.

З того всего виходить, що можна би сподївати ся полагоди парляментарного пересиленя, наколиб Слав. Єднота не напирала, щоби вже протягом сего тижня послїдувало наконечне рішенє і наколиб не спиняла ухваленя будж. провізориї, а свої домаганя що до зміни системи обмежила до здїйснимих бажань — тоді переговори, які починають ся сегодня між Німцями і Слав. Єднотою, могли би довести до доброго висліду. Але колиб Слав. Єднота перла насильно до рішеня в напрямі домагань нею останними днями проголошуваних, тоді цїла справа могла би лише розбити ся.

Полїтичний огляд.

Австро-Угорщина.

В парляментарних кругах занимають ся тепер вельми живо, як з німецкого, так з славяньского табору, справою полагоди пересиленя і вважають покликанє переходового міністерства, зложеного з управителїв, секцийних шефів, можливим виходом з замотаного положеня. Заколот, який настав посеред Слав. Єдноти, безнастанні зміни в ухвалах сего зединеня, утрудняє незвичайно переговори і успішну полагоду пересиленя. Слав. Єднота зрозуміла, що покликуванє міністрів належить до прав Корони, а не до парляментарних сторонництв, отже не домагає ся в сїй хвили парляментарного міністерства, навіть ухвалила більшостю одного голоса знести інституцию міністрів-земляків (крім польского), але щоби не вважали її пораженою, домагає ся провізоричного перестрою теперішного кабінету в наведенїм в горі напрямі. Сею отже новою формулкою будуть занимати ся переговори між Слав. Єднотою а Німцями з днем нинїшним.

Міністер-президент бар. Бінерт був в суботу на довшім послуханю у цїсаря для зложеня звіту про переговори і одержав дальші повновласти в сїй справі. Можна отже сподївати ся, що в четвер, коли держ. рада збере ся на засїданє, послїдує рішенє пересиленя, а бодай проясненє дотеперішного положеня.

В Будапештї відбула ся в суботу рада міністрів, на котрій обговорювано останні послуханя у монарха і полїтичне положенє в Угорщині. Pester Lloyd зазначує, що політ. положенє є тепер так само грізне, як було перед послуханем. Корона не покидає свого становища, а міністри також. З того можна вносити, що скорше чи пізнїйше послїдує поважний зворот. Pesti Hirlap звіщає, що ґр. Андраші мав висловити ся після послуханя у монарха, що заносить ся в найблизших днях на переворот в угорскій полїтицї. Також в клюбі Кошутівців обговорювано сучасне положенє і зазначувано, що монарх на певно не зробить нїяких уступок.

Деякі дневники звіщають, що місце теперішнього кабінету має заняти міністерство урядниче і що на чолї єго готов станути ґр. Куен-Гедерварі, котрий перевів би нові вибори до сойму.

Заграниця.

Вороги Австро-Угорщини на Балканї не спочивають. Хотяй дипльоматичні відносини між Віднем а Царгородом є добрі, то всеж брак тепла і все остають они холодними, бо молодитурки не можуть переболїти втрати Босни і Герцоґовини. Особливо непокоїть їх марево балканьского союза. В тій справі вніс навіть альбаньский посол Муфід-бей інтерпеляцию, на яку дав міністер заграничних справ Ріфаат баша відповідь, що нема причини непокоїти ся з сего приводу. Вже нераз булу проби утвореня такого союза, але они не повели ся. Нема сумнїву, що є змаганя до взаїмного зближеня Сербії, Болгариї і Чорногори. Сербія і Чорногора зміряють до сего зогляду на ворожий настрій зглядом Австро-Угорщини і з огляду на свої пляни зглядом сербских областий, що є в руках Туреччини. Чогож одначе глядить Болгария в тім союзї? Турецкі дневники виразно підносять, що Болгария багато завдячує Австро-Угорщині, що не в Тірнові а у Відни створено болгарске царство. Мабуть отже бажає Болгария поживити ся яким куском краю, вирваним з тїла Туреччини. Бесїди Майнова і Папрікова в собраню стверджують те, що Болгаря бажає розширити ся аж до Еґейского моря, до чого стремить она від давна. Щоби дійшло до порозуміня між Сербією а Болгариєю, мусять обі погодити ся в справі Македониї, до якої як одна так друга мають претенсиї. Є деякі дані думати, що до такого порозуміня прийде і що Серби та Болгари згодять ся остаточно що до подїлу Македониї на часть сербску і болгарску.

Туреччина підозріває не без поводу, що поза тридержавним союзом, який має утворити ся на Балканї, крие ся якась держава. Не може се бути Австро-Угорщина, бо жаданий союз може звернути ся вістрєм проти неї. Але без сумнїву сею державою є Росия і про се зовсїм голосно говорять в Туреччині. З Білгороду дають Туреччині раду, що она яко наймогутнїйша з балканьских держав повинна приступити до сего союза, якого цїлию булоб взаїмна оборона проти австро-німецкої переваги. Кажуть, що Енвер-бей має пересправляти в тій справі в Білгородї, хоч з турецкої сторони перечать сему. Дещо є одначе незгідного в тім, що коли балканьский союз буде звернений проти Туреччини, тоді Туреччина не приступить до него, колиж приступить до него, тоді сей союз зверне ся проти Австро-Угорщини.

Порта находить ся тепер в клопотї. В Македониї нагромадила она багато війска, а проти Грециї хоче в якийсь спосіб забезпечити ся, щоби видобути знад грецкої границї нагромаджене там війско, оглядає ся Порта за союзниками. Францня яко союзниця Росиї не може іти під увагу, так тамо більша часть инших великих держав. Що до Австро-Угорщини нема згоди. Ікдаш домагає ся зближеня до Австро-Угорщини, яка булаб природним союзником, бо рівнож загрожена зі сторони балканьского союза. Инші дневники відраджують одначе, бо кажуть, що Австрия має пляни зглядом Альбанії. Лучше отже попирати балканьский союз, а сильною буде Туреччина тоді, коли Греки виречуть ся Крети, а залив Сунда стане пристановищем турецкої фльоти. Але проти сего виступають Греки. Так отже кипить на Балканї, а оскілько сї рухи будуть небезпечні, буде залежати від сего, чи Росия буде мала свобідну руку на европейскім Сходї, чи буде мусїла розправити ся з Японією. Для Австро-Угорщини балканьске питанє після прилуки ще не покінчене, противно, починає ся тепер мабуть друга, небезпечнїйша часть.

ло ся добро на сьвітї? і куди веде дорога сего людского сьвіта, поставленого серед добра і зла, кождого з окрема в нім і єго загалу яко цїлости?

Поступ чи вспятність, оптимізм чи песимізм, небо чи пекло? Се є питаня, на які досьвід не дає відповіди; на питанє звідки маємо лише гіпотези..., а на питанє куди, на котре не вистарчає і наше історичне знанє, маємо лише образи релїґійної фантазиї і метафізичної спекуляциї. Так то будує ся етика на психольоґічній підставі і кінчить ся — або на релїґійній вірі або на метафізицї, котра переходить границї всякого досліду. А що на всякий случай лише ся послїдна фільософічна, то фільософічна етика стає в своїй метї метафізично-спекулятивною, але притім не повинна она мати жадного иншого занятя лише то, щоби знищити диялектичний позір ставляних гіпотез, і т. д.[6]).

„Ми вольнодумні, — говорить він на иншім місцї, — повинні собі обезпечити і перепровадити наше добре право, щоби закінчити з нашими моральними задачами і обовязками без запозиченя у Тогобочного[7])“.

Думаю, Альфреде, що се вистарчає, щоби тобі доказати, що професори фільософічного факультету в Єні і в Штрасбурзї так само думають, як професори тутешного фільософічного факультету. Коли хочеш більше доказів, то можу тобі ними служити иншим разом. Ще міг би я покликати ся на професора Е. Ляса в Штрасбурзї. Вправдї я сего останного сам не слухав, але ученики оповідали менї, що він зовсїм без сорому глумив ся з всього, що виходило поза границї безпосередного досліду. Впрочім і наш товариш Франц може тобі дещо оповісти.

Франц, ти ходив на виклади в Липску і в Празї, а о скілько знаю, то і в Мінстері, скажи нам, як викладали професори тамошного фільософічного факультету про Бога і релїґію.

Франц: В Празї і в Липску думають що до сих точок так само, як тут Берлїні.

Примірєм в Празї говорить професор Йодль кождому, що хоче слухати, таке: одинока правдиве релїґія є та, що »замість любови Бога ставить любов ближнього, замісць віри в Бога ставить віру чоловіка в себе і у власні сили і віру, що судьба людства не зависить від одного єства поза або понад ним, лише що она від него самого зависить і що одиноким дияволом чоловіка є чоловік, простий, забобонний, самолюбний, лихий чоловік, що і одиноким Богом чоловіка є сам чоловік[8]). Замісць божества, в котрім усобляють ся лише вибагливі, нездїйснимі бажаня чоловіка, повинні ми поставити людский рід або природу, на місце позагробовости історичну будучину суспільности[9]). Він навіть запевняє, що доперва атеїзм суспільности приверне природу, значінє і достоїньство, яке зрабував атеїзм[10]).

(Дальше буде.)

---

[1]) Häckel: Monismus als Band zwischen Religion u. Wissenschaft. Bekenntnis eines Naturforschers (6 Aufl.) стр. 25.
[2]) Ibid. 30.
[3]) Ibid.
[4]) Ibid. 31.
[5]) Ziegler: Geschichte der christl. Ethik 71—2.
[6]) Ziegler: Sittliches Sein u. sittliches Werden. ст. 8.
[7]) Ibid. 127.
[8]) Iodl: Geschichte der Ethik II. 290.
[9]) Ibid. II. 189.
[10]) Ibid. II. 290.

Новинки

— **Календар.** В середу: руско-кат.: Климентия; римо-кат.: *Непор. Зач. Пр. Діви М.* — В четвер: руско-кат.: Алипа; римо-кат.: Леокадиї

— **Ексцел. Епископ Чехович** виїхав вчера на тиждень до Відня.

— **Галицкий сойм** мав бути скликаний на день 14. с. м. Чи тепер, з огляду на змінену ситуацию у Віднї, буде на той час скликаний сойм — про се краєвий видїл поки що не знає.

— **Памяти Шевченка.** Сосницке земство в Чернигівщині ухвалило назвати одну з шкіл в повітї Шевченковою, повісити в сїй школї портрет славного Кобзаря, а також купити до шкільної бібліотеки красші твори Шевченка.

— **Признанє чужої критики нашому землякови.** Дня 30. листопада відбув ся в Празї в Рудольфінум концерт професора Вроцлавскої консерваториї пяніста Е. Берґмана (ученика славного Завера) з незвичайним успіхом. Окрім творів Баха-Буссоньoго, Бетовена, Прохаски і Лїста виконав артист також композициї нашого земляка п. Василя Барвіньского Praeludium Fis-dur (Pastorale) і Praeludium B-mol (Choral). Про сї останні твори висловлює ся рецензент музичний Prager Abendblatt-у Dr. V. I. ось як: „Wasyl Barwińskyj's reizvolle Praeludien, Arbeiten eines grossen, feinkultivierten Talentes wurden von dem jungen Meister gleichfalls in warmes tönendes Leben umgesetzt. Die stürmische Anerkennung des Auditoriums war wohlverdient“. Можемо отже нашому молодому компонзиторови побажати як найкрасших дальших успіхів на тім полї.

— Як виглядає радикальний календар? В Коломиї вийшов „Запорожець — календар для народа на 1910 р.“ накладом д-ра Трильовского. Кождий календар повинен бути інформатором і провідником для єго читача на цілий рік. Пригляньмо ся отже, які „цінні“ ради подає „Запорожець“ і куда заведе свого читача радикала і Січовика. По календарскій части наступає збірка травестий ріжних коляд, писаних ріжними мужиками радикалами, закравуючих ніби на патриотичні пісні. Деякі з них були навіть сконфіскованї з причини вульґарних і безсоромних висловів, але др. Кирило зімунізував їх відтак в дорозї інтерпеляції, видко, що єму дуже подобали ся. Потім йде кілька оповідань „великої“ літературної стійности як „мандибурска курка“, кілька віршів, кілька промов радикальних послів, програма радикальної партиї, но і безсмертний „патент про такси за церковні треби“ та вирізи судових жалоб на „попів“ переступаючих той патент. Шкода, що др. Кирило не подав також такс своєї адвокатскої канцеляриї, бо читачі „Запорожця“ мали би чудове порівнанє такс за церковні треби з таксами за адвокатскі треби. Відтак містять ся ще в календари ріжні інформациї для Січий, радикалів і т. п. а вкінци на виднім місци на переді і задї календаря чотири великі анонси перевозових фірм до Америки. Се має бути радикальний вихід для тих селян, котрим і „Запорожець“ нічого не поможе. Поучна лектура — нема що казати.

— Конфіскату відривного календаря „Часу“ в Київі знесено, бо в календари не найдено віякого нарушення законів.

— Вправи артилериї в стріляню острими стрілянами відбувають ся на замарстинівских оболонях коло Львова щоденно через цілий сей тиждень від год. 9. до 1. по полудни. Вся загрожена область обставлена є патрулями і означена хоруговками, щоби тим чином охоронити людий від нещастя. Військові власти звертають бачність, що хто би найшов колись невибухле стрільно на тій области, най не бере єго в руки, а най донесе військовим властям, за що дістане 1 К. До оцінки евентуальних шкід, заподіяних при стріляню, установлено одного офіцира, у якого належить зголошувати шкоди.

— В справі військових такс подає львівский маґістрат до відома: По мисли закона з 10. лютого 1907 Вістн. зак. держ. ч. 10. мають всї обовязані до оплати військової такси зголошувати ся, а то до часу вигаснення того обовязку, що року в місяци січні в тій громаді, в якій дня 1. січня дотичного року мають своє місце замешкання. Сподіване узискане увільнення від особисто доходового податку з причини, що дохід не перевисшає 1.200 К або з иншої причини, а також узискане в попереднім році увільнене від особистодоходового податку або від такси замість служби, не увільняє від обовязку зголошення. Зголошувати ся можна устно або письменно. В цїли письменного зголошеня належить виповнити два примірники мельдункового ф рмуляра читкими письмом, точно і згідно з правдою у всїх рубриках і відослати до громади. Мельдункові формулярі можна дістати безплатно в старостві і громадских урядах. Посилки зголошень в коро ївстах і краях, заступлених в державній радї є вільні від оплати почтового порта. Формулярі зголошень так зладжені, що відповідно зложені і адресовані можна без куверти віддати на почту. Устні зголошеня вписує громада до обох формулярів зголошень. Зголошеня, доконані посередником не увільняють обовязаних до зголошеня від відвічальности за належите виповнене того обовязку. Обовязані до зголошеня, котрі приписані зголошення предложать по речинци, або що до дійсних вимог неточно виповнені, можуть бути карані грявною до 50 К. Обовязані до оплати військової такси, котрі в своїх зголошенях щось сьвідомо замовчать або подадуть незгідно з правдою, підлягають — о скілько їх поступок не становить вчинку, підпадаючого постановам загального закона карного — гривнам до 500 К, а при особливо обтяжаючих обставинах до 1.000 К. Наложені гривни будуть в разі нестягальности замінені на кару арешту. Політичні власти впрочім вільно, коли дістане запізно з олошеня, або неточне, доконати безпроволочного виміру військової такси на основі дат їй знаних, або дат, які будуть досліджені з уряду.

— Рух на львівскій почті. В листопаді с р. надано у Львові 3,857.567 приватних листів непоручених, а надійшло до Львова таких листів 524.887; переписних листків надано 5,209.310, а надійшло 427.958; урядових листів непоручених надано 458.408, а надійшло 103.963; поручених листів взагалї надано 148.680, а надійшло 163.076; пересилок під опоискою надано 1,719.628, а надійшло 93.200; пересилок в пробках надано 117.737, а надійшло 3,743; примірників часописий надано 4,128.171, а надійшло 128.392. Разом надано 15,639.451, а надійшло 1,446.169. Листів грошевих і пакетів надано 78.378, а надійшло 127.790.

— Улиці письменників. Полтавский ґубернатор затвердив просьбу полтавскої міскої управи про те, щоб Протопопівска ул. названа ся улицею Котляревского, Ново Полтавска — улицею Шевченка, Іванївска — Гоголївскою та Харчова — Пушкиньскою; переименовано іще кілька полтавских улиць.

— Загальна просьвіта. Недавно в Чернигові закінчив ся зїзд інспекторів народних шкіл чернигівскої ґуберниї. На сім зїздї розглядали між иншим такі справи: 1) про загальну просьвіту в ґуберниї, на що дає держ. скарб 496.181 карб.; з приводу сего зїзд приняв плян загальної просьвіти, принятого раньше; сю резолюцию відішлють до міністерства; 2) ухвалено примушувати учителів початкових народних шкіл брати участь в пенсийній касї міністерства просьвіти; 3) про поліпшене релїґійно-морального значіня шкіл; 4) про заснованє двох чи трох учительских курсів для підготовлення учителів та учительок народних шкіл; про заведенє ґімнастики в народних школах; крім сего ухвалено заснувати в Чернигові особливі курси для учителів, де би они познакомились, як учити дітий ґімнастики.

— Твори Гр. Квітки Основяненка. „Харьк. Вѣд.“ пишуть, що наслїдники українського письменника Г. Квітки Основяненка подарували право виданя єго творів харківскому повітовому земству з тим, щоби всї доходи йшли на користь шкіл імени письменника в Основі. Земство під редакцию професорів харківского університету видало двома виданями повне зібранє творів письменника в шести томах та більше 10 тисяч брошур з окремими єго творами. Зпочатку продаж творів письменника йшла дуже гарно, але в останній час не дає прибутку більше чим 100 рублів в рік. Але на продажі творів письменника земство вспіло заробити 4.500 рублів а на складі має книжок на 4.370 рублів, не витративши ні одної копійки з земских грошей на виданє творів Квітки.

— Памятник М. Гоголю в Сорочинцях. Голова комітету в справі збудованя памятника М. Гоголеви в Сорочинцях, д. А. Малинка, післав на затверженє полтавскому ґубернаторови проєкт сего памятника роботи різьбаря І. Гінзбурґа. По сьому проєкті памятник буде з бронзової фіґури письменника на ґранітовім педесталї з написом: „Николаю Васильевичу Гоголю 1809—1909 г.“ Памятник буде коштувати 6.500 карбованців. Посьвяченє і відкритє памятника має бути в маю 1910. року.

— Вінчанє з перепонами. Дня 23. листопада с. р. відбуло ся в Сокалї вінчанє п-и Мариї Н., дочки фабриканта цегол, з одним техніком з Кракова. Якесь лихо переслїдувало молодят перед сильобом. Ледви виїхали з дому, конї упали на дорозї і ледви їх піднесено. В костелї запалили ся від сьвічки штучні цьвіти так, що мало пожар не вибух. Иншї забобонні молоді були би дали спокій зі шлюбом, але сї приступили до олтаря. Шлюб мав дати о. Ян Дуклян Яворский. Та ледви підніс руку до благословеньства упав неживий від апоплексиї. Три години відтак ждали в костелї молодята, аж о 9. год. вечером повінчав їх иньший сьвященик.

— Огні. В Янові над Стриєм згорів до тла почтовий уряд. Почтмайстер з родиною ледви утік живий. Аґенди спаленої почти приділено почтовому урядови в Турції н. Стр. — В Отинії згоріло оподї 6 домів в середмістю. — Про оногдїшний пожар в Ваньовичах коло Самбора інформують нас, що там згоріло щось пять чи шість господарств, а не ціле село.

— Машини до лету на війні. Париский Eclair пише, що міністерство війни на основі довгих дослідів прийшло до пересьвідченя, що машини до літаня у будучій війні будуть мати за цїль кинути переполох на ворожу армію тим чином, що літаючи понад ворогом, будуть метати на него вибухаючі стрільна.

— Катастрофа у воздусї. Воздухоплавець Фернандер пописував ся вчера летом на своїй машині і підніс ся до висоти 500 метрів. Ненадійно бензиновий мотор вибух, Фернандер упав на землю і погиб на місци. Очевидно, що машина також поторощила ся.

— Церковні злодії. Недавно тому доносили ми про обікражу церкви в Запитові і про арештованє одного із злодіїв, підчас коли другий втік. Арештований подав тодї, що називає ся Петро Ступницкий, а товаришем єго був якийсь втікач з Росиї. Той ніби Ступницкий сидячи в арешті разом з другими змовив ся, щоби втечи і в тій цїли вибили вже були кусень муру. Дозорці вязниці однак добачили то і не допустили до втечі. Ступницкий очевидно зі страху, що стріть єго ще більша кара, задумав зменшити собі кару в той спосіб, що сказав правду: признав ся, що не називає ся Ступницкий лиш Керніцкий а спільник єго, котрий втік, називає ся Стан. Маґальский. Маґальского вже арештовано і против обох спільників відбуде ся небавком розправа.

— Полиция против студентів в Бразилиї. Місто Ріо де Жанейро було дня 22. м. м видовищем кровавих подій. День перед тим весела академічна молодїж постановила сьвяткувати торжественно початок весни. (На полудневій півкулї власне тодї почимає ся весна). В тій цїли зібрала ся громадно і вирушила пішки, верхом і в повозах на місто і перетягала улицями, несучи гумористичні паперові карикатури деяких краєвих властий. Забава не дійшла до кінця, бо виступила полиция і розігнала товпу, причім кількох студентів побито. Обурені тим студенти пішли на другий день до команданта полиции, ґенерала Сузи, на скаргу, однак одержали відповідь, що всякі демонстрацийні походи полиция все буде розганяти. Студенти, невдоволені сею відповідию, постановили пімстити ся і уладили зараз похоронний похід, що мав зображати похорон деспотичного команданта полиции. Серединою найлюднїйших улиць ступав похід з великою домовиною на переді, з хоругвами, перебраними (!) сьвящениками і монахами позаду. Багато осіб в грубій жалобі оплакувало голосно смерть ґенерала Сузи. Дізнавшись про се, Суза вибухув страшенним гнівом і вислав кількадесять полицийантів, поперебираних по цивільному, котрі заступили академикам дорогу коло політехніки. В одній хвили кинули ся полицийанти на товпу і штилетами та бритвами стали колоти й різати кождого, хто попав під руку. Молодїж кинула домовино з мнимим небіщиком і розбігла ся на всї сторони. Однак полицийанти зробили своє: на улици лежав академик Ґімарасе з розпореним животом а другий студент, якийсь Жункейра, конав порізаний та поколений. Крім того потерпіло лекші і тяжші рани кількадесять студентів. Різня була би тревала довше, як би не сенатор Люз, котрий на підставі права, прислугуючого сенаторам, нагнав полицийантів а також віддалив кінну полицию, яка саме надїхала, щоби цїлком розігнати похід. Тіла убитих студентів перенесено до політехніки, де їх опісля уложено на катафальку і засипано цьвітами. На місце катастрофи прибув міністер внутрішних справ і багато инших достойників, а товпа зросла до величезних розмірів. Обуренє против полиції було страшенне. Всї редакциї а також багато институций вивісили жалібні хоругви, а вечером замкнено на знак жалоби всї театри та инші місця розривки. Преса скритикувала поведенє ґенерала Сузи дуже остро а дневник Seculo подав фотоґрафії полицийантів з ґенералом Сузою на переді котр го названо „найбільшим опришком“. З огляду на те, командант полиции, ґен. Суза удав ся до президента бразилійскої републики з просьбою о димисию, але одержав відповідь, що сповнив ся зі своїм поданєм, бо декрет усуваючий єго зі становища вже підписаний. Колиж цїле населенє стало домагати ся, щоби Сузу увязнити й віддати перед воєнний суд, Суза виїхав з родиною в глубину краю Похорон убитих студентів відбув ся на другий день при величезній участи публики. Варварске поведенє полиції порушено також в парляменті і справою заняв ся суд.

— 150 міліонів manco. Контрольна комисия найшла у військовій касї пенсийній в Петербургї 150 міліонів manco. Книжки були ведені бездоганно — лише в касї не ставало тілько грошей. Були се властиво всї фонди, якими пенсийна каса розпоряджала. Касиєра увязнено.

— Поетичний кутик.

Дівочі бажаня.

Ой, гляджу я, мамцю, серця лиш одного,
серця, що би розуміло голос серця мого.

Наче скарб те серце у житє я-б взяла
і жизнь, мамцю, як шовкова нитка би звивалась...

Ой, тоді то в щастє повірю я, ненько,
як забє моє серденько при дружнїм серденьку.

Ой, коби так, мамко, думками зєднатись,
не лячно булоб кохання на вік присягати.

Як серця присягнуть до смерти любитись,
не лячно о чорнім хлїбі працею ділитись.

Як серця зєднані щирою любовою
то їм горе враз не горе — журба не журбою.

Як серця зєднані щирою любовою,
то не буде він паном, ні я слугою.

Як серця зєднані в вірному коханню,
то і жертва буде щастєм у тому зєднанню.

Серця лиш одного гляджу між юрбою,
серця, щоб в житя невгоди в біл іщло зі мною.

Най житя полумям бою загорить ся,
з вірним серцем і в шлях бою зливу як вірлиця!..

У. К.

Оповістки.

— Нові крилошани. Цїсар іменував о. Тита Войнаровского, пароха Балинець, ґреміяльним крилошанином, а о. Івана Токаря, пароха і декана в Підгайцях, почетним крилошанином руско-кат. митрополичої капітули у Львові.

— Вистава взорів виробів зі соломи і шувару у Львові. „Ліґа Помочи промисловоі“, щоби звернути увагу шукаючим жерела зарібку і побудити заінтересоване в кругах купецких для важної галузи промислу домового, сельского а се: для виробів зі соломи і шувару — устроює в січни 1910 р. кількадневу виставу виробів того ділу промислу. „Ліґа Помочи промисловоі“ взиває всїх тих, що витворюють вироби зі соломи і шувару (плетінок з соломи рогожок, торб шкіль-

них, кошиків на хлїб, охоронок фляшок, капелюхів, соломяних мат, кобілок, виробів ґалянтерийних ітп.), щоби схотїли сейчас зголосити ся письменно до бюра „Лїґи Помочи промислової“ у Львові з поданєм рода продукциї ними виконуваної і предметів, котрі мають надіслати на ту виставу. Зазначує ся притім, що для виробів того рода отвирають ся поважні поля збуту в дорозї експорту.

Посмертні † оповістки.

— **О. Михайло Чачковский**, парох у Вікнї, скалатского деканата, щирий народолюбець і заслужений ширитель просьвіти між народом в своїй парохії, упокоїв ся дня 3. с. м. в 65. р. житя, а в 40 р. сьвященьства. В. є. п.!

ЕКОНОМIЧНI ВIСТИ.

— **Бавовняник на Українї.** В однім з останних чисел „Нов. Вр.“ (12.087) надруковано основну і дуже докладну допис з Миколаїва про результати останних проб над культурою бавовняника на Українї. Гадаючи, що кожда нова риса в характеристицї природних умов нашого краю повинна цїкавити кождого Українця як найважнїйше, наводимо тут сей допис текстуально, тільки з незначними скороченями.

Бавовняник Закаспійского краю, — пише кореспондент, — вдоволькяє незначну тільки частину вимог наших мануфактурних фабрик. Бавовняник на Кавказї розвиває ся дуже мляво. Тому наші фабрики переробляють силу привозного бавовняника.

Рахуючись з сим, „Південно“ росийске сільско-господарске товариство, розпочало за останних 3—4 роки роботи проби над розведенєм бавовняника на Українї — в Херсонщинї. Найбільше проб роблено на одескім пробнім полї, причім наслїдки були цїлком гарні. Виявилось, що бавовняник можна розводити по всьому побережю Чорного моря. Бавовняник встигає поспіти й дає не менше 60 пуд. з десятини. При сьому бавовняник добротою не тільки не гірший проти туркестаньского, а ще визначає ся більшою шовковистістю, що дуже цінить ся на фабриках. Бавовняник просто з поля, не очищений від насїня, продають не менше, як по 3—6 карб. за пуд, а очищений — 15 і більше карб. Инакше кажучи, хлїбороб, навіть не стративши працї на очищенє бавовняника, може мати 200 і більше карб. з десятини, чого безумовно не дасть і за найбільшого врожаю десятина пшеницї.

В лїтї сего року пробні засїви бавовняника побили ся в декількох місцях Херсонщини, на полях приватних господарів. У Миколаїві бавовняник сїяв торговельний дім Ф. Фришена. Окрім него, бавовняник сїяли ґубернский маршалок Сухомлинов, барон Рено, Фальц Фейн та инші. Торгов. дім Фришена посїяв бавовняник на трох неоднакового ґрунту участках. Один участок — огородний, другий — звичайний польовий або, як тут кажуть, „спепова“ земля, й нарештї третий участок — пісок з легкою примішкою чорнозему. На кождім участку сїяли бавовняник трох сортів: білий, чорний і зелений. Найкрасші наслїдки дав білий сорт, який уже встиг поспіти. Инші сорти спізнились, але як виявляє ся, завинило тут одеске пробне поле, через яке спізнились з засївом сих участків. Річ у тім, що землю під бавовняник треба зорати з осени, але в осени питанє про проби з бавовняником ще не було порішене і орати землю почали тільки з весни. Весною землю зорали досить рано, але дирекция пробного поля дуже радила зачекати з сїявкою, бо стояла холодна година, так що насїнє, мовляв, однаково не проростатиме в землї. За холодною годиною раптом настала велика спека, від якої земля дуже висохла. Посїяне сїмя через те не сходило протягом цїлого маю й тільки після великого дощу, що був 8. червця, зявились паростки. Дощ одначе попсував частину степового участку, а град, що випав при кінци червця, дуже попсував участки взагалї. Після сего дощу й граду знову майже цїле лїто стояла посуха, й виростанє бавовняника затрималось. Участки огородний та піскуватий поливались за лїто двічи. Окрім того, ростини всюди пололись що два тижні. В результатї участки, що поливались, дали красший урожай і швидше поспіли, нїж участок степовий, якого не поливано. Д. Вітшейд, під проводом якого робились сї проби, гадає одначе, що саме участки огородний і піскуватий дають меньше надій, нїж участок степовий. На сїм останнім бавовняник ріс у звичайних обставинах, і коли він дав усеж таки добрий урожай, то значить справа безумовно може тут розвиватись. З весни наступного року фірма Фришена має на думцї повести свої проби в ширшім розмірі. Землю під засїв вже зорано, а засїяно її буде ранньою весною. При таких умовах фірма сподїває ся, що бавовняник рости ме нормально й урожай не попаде, як сего року, під осінні дощі. Тому фірма вже почне розводити бавовняник на плянтациях.

Кореспондент наприкінцї зазначає, що проби з бавовняником викликали великий інтерес серед селяньскої людности. Участки з пробними засївами бавовнянка все лїто приваблювали до себе цїлі валки зацїкавлених селян. Кореспондент сподїває ся, що „слїдом за пробами на поміщицких землях і селяни швидко перейдуть до культури бавовняника, що відкриває перед нами досить рожеві перспективи“.

Так дивить ся на справу людина безумовно не заслїплена нї місцевим патриотизмом, нї якими иншими міркованями ідейного характеру. Се просто погляд економічний, торговельний, загалом — чисто реалїстичний, отже для нас найцїкавійший. Очевидно, розвиток культури бавовняника на Українї дїйсно річ сериозна й цїлком можлива, коли вже до неї беруть ся приватні торговельні фірми й коли про се пишуть ся прихильні дописи до таких ґазет, як »Новое Время«.

(»Рада«).

Телеґрами

з дня 7. грудня.

Відень. Вчера відбували ся переговори межи Слав. Єдностою а польским колом і доведено до того. що нинї буде спільна нарада представників Нїмцїв, Слав. Єдности і польского кола.

Рим. Задачі утвореня нового міністерского кабінету підняв ся Ссаніно. Він заявив, що буде вести полїтику на основі лїберального зединеня, а в заграничній полїтицї задержить дотеперішний стан.

Мадрит. 13.000 жовнїрів-резервістів увільнено з війска, а між ними є 4.000 з Мелїлї.

Софія. Болг. міністер скарбу предложив на собранію начерк закона в справі затягненя 100-мілїонової позички.

Петербург. З Лївадиї доносять, що недуга цариції так погіршила ся, що катастрофа може наступити кождої хвилї.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·40**	**12.20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї.	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Пустомит	7·29	11·45	4·25	10·15*	11·00
Самбора	8·00	9·57	2·00	-	9·00
Любіня	8·00	9·57	2·00	9·00	11·45*
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·05	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	10·05А	1·48Б	4·50	8·20
Брухович	8·15	12·40	3·27В	5·30Г	9·35В
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
„ Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
„ Курович	—	—	11·19	—	9·39
„ Винник	8·07	—	11·19	3·26	9·39
Зі Львова відходять до	**рано**	**перед пол.**	**по полуд**	**вечер**	**в ночи**
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·00	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10·38
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·10	—	1·45	6·55	11·25
Пустомит	7·10	10·35*	1·45	6·55	11·25
Самбора	6·00	9·05	—	3·40	10·45
Любіня	6·00	9·05	2·15*	8·40	10·45
Рави рускої	6·14	11·05	—	—	11·35З
Янова	8·20	10·10	1·37†	3·40	6·30
Брухович	7.21	11·05	2·30В	5·50Г	8·24В
Брухович 6·14	9·00А	12·41Б	3·45	7·10	11·35З
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
„ Бродів	6·35	11·00	**2·31**	8·29	—
„ Курович	—	7·13	—	2·52	—
„ Винник	5·44	7·13*	1·30	2·52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в недїлї і сьвята від 16/5 до 18/9. А) Лише в недїлї і сьвята від 1/7 до 31/8. — Б) Лише в недїлї сьвята від 1/6 до 30/9. — В) В недїлї і сьвята а від 1/6 до 30/9 щодень. — Г) Щоденно від 1/7 до 31/8. — З) Лише в недїлї.

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук.**

З друкарнї В. А. Шийковского.